

ŽARNO GROBIŠČE V ORMOŽU

MARJANA TOMANIČ-JEVREMOV

Pokrajinski muzej Ptuj, Muzejski trg 1, YU-62250 Ptuj

Grobišče v Ormožu smo odkrili pri obhodu terena spomladi leta 1974. Takrat smo ugotovili, da so pričeli graditi individualne stavbe na prostoru, ki zajema parc. št. 814/2-3, 815, 818/3-5 in 936/2-4 vse k. o. Ormož (pril. 1: 1). Ta prostor je ca. 100 m zahodno od zemeljskega nasipa, v bližini sonde, ki jo je dr. B. Perčeva raziskovala leta 1962¹ (pril. 1: F), in ca. 200 metrov jugovzhodno od velike gomile, za katero domnevajo, da je iz rimskega časa.²

Od 4. 4. do 17. 5. 1974 smo raziskali 3612 m² površine. Pri tem smo odkrili 20 žganih planih grobov (t. 1), eneolitsko jamo-zemunico, osem ognjišč, večje površine s hišnim lepom, jame ter keramične fragmente iz eneolitskega in latenskega obdobja.³

Že na globini 20-30 cm pod sedanjo površino smo naleteli na grobne jame. Te so bile vkopane v rumeno ilovnato plast in niso bile z ničemer obložene. Zemljišče, kjer so bili odkriti grobovi, je bilo v času pokopavanja višje od sedanjega, ker drugače ne bi mogli pokopati velikih žar, ne da bi te že takrat molele nad površino. K nižanju nekdanjega nivoja so vsekakor pripomogli poznejši obdelovalni posegi pri urejevanju vrto in sadovnjakov, pri katerih so uničili štiri (grob 8, 11, 12 in 17) in poškodovali dva grobova (grob 13 in 15). Za pokopavanje sežganega pokojnika so uporabljali pitose, lonce in druge posode, ali pa so kosti sežganega položili kar v grobno jamo.

Opisi grobov

Grob 1

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo zasledili le spodnji del, je bila 36 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na dno je bila nasuta tanka plast žganine, nanjo pa postavljen pitos, obdan ob straneh z žganino in ilovico (t. 2: 1).

Bikoničen pitos z izvihanim, fasetiranim ustjem in ravnim dnom. Na ramenu ima štiri manjše navpične prevrtane jezičaste izrastke in vodoravno kaneluro. Pod največjim obodom je razčlenjeno plastično rebro, ki je prikinjeno s štirimi vodoravnimi jezičastimi izrastki. Izdelan je iz črno žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 65,5 cm, pr. u. 35,5 cm, o. 75,8 cm, dna 20,7 cm. Inv. št.: P 31.789 (t. 7: 3).

Pitos je bil zapolnjen s sežganimi kostmi in žganino. V njem so bili tile kovinski in keramični pridatki:

Bikoničen vrč, ornamentiran na ramenu in obodu z vrezanim in žigosanim ornamentom, ki je prekinjen ob ročaju. Presegajoč, dvojno vzdolžno kaneliran ročaj, veže izvihano ustje z ramenom. Dno je nekoliko vbočeno. Izdelan je iz rjavocrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 15,2 cm, pr. u. 18,2 × 17,5 cm, o. 23 cm, dna 9 cm. Inv. št.: P 31.784 (t. 8: 3).

Bikoničen vrček z gladkim, presegajočim trakastim ročajem, ki veže ustje z ramenom. Na vratu in ramenu je ornamentiran z dvema vodoravnima trakovoma kositrnih lističev, nad največjim obodom pa z vrsto okroglih plastičnih bunčic. Sledovi kositrnih lističev so tudi na plastičnih bunčicah. Dno je ravno in nekoliko poudarjeno. Izdelan je iz sivorjavo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 6 cm, pr. u. 6,6 × 6,2 cm, o. 9 cm, dna 2,8 cm. Inv. št.: P 31.785 (t. 6: 3).

Sl. 1: Ormož, grob 6.

Abb. 1: Ormož. Grab 6.

Konična latvica z nekoliko poudarjenim, odebeljenim dnom. Rame je fasetirano. Pod največjim obodom je vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno sivorjavo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 8,4 cm, pr. u. 17 cm, o. 19,4 cm, dna 7,4 cm. Inv. št.: P 31.786 (t. 6: 1).

Konična latvica z gostimi navpičnimi žlebiči na ustju in z vboklim, poševno odrezanim prstanastim dnom. Na obodu je vodoraven, dvakrat prevrtan jezičast izrastek. Notranja površina je okrašena z vrezanim ornamentom. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 8,2 cm, pr. u. 25 cm, o. 25,4 cm, dna 9,6 cm. Inv. št.: P 31.787 (t. 6: 6).

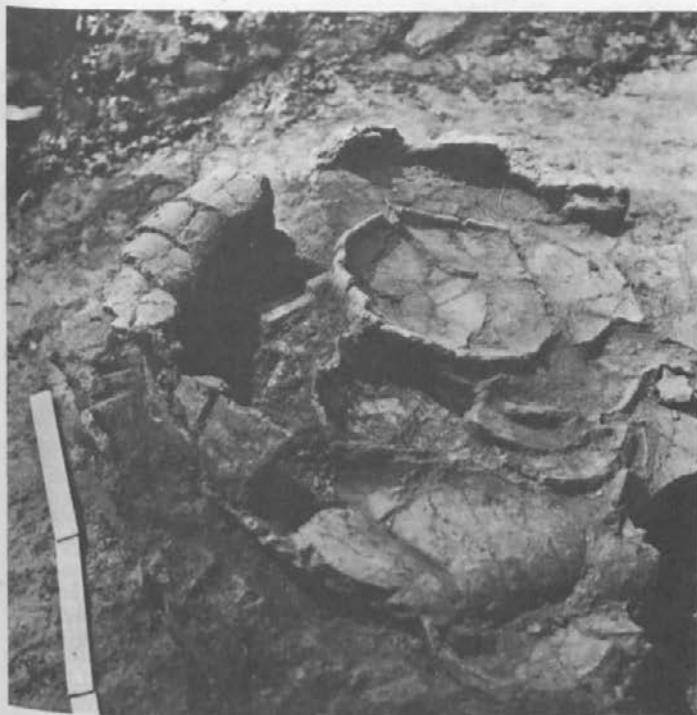
Konična latvica s poudarjenim, ravnim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 7 cm, pr. u. 18,2 cm, dna 9,4 cm. Inv. št.: P 31.788 (t. 6: 2).

Dva fragmentirana svitka fibule očalarke, spletena iz 0,2 cm, debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: 3,2 × 3,25 cm in 3,5 × 3,4 cm. Inv. št.: P 31.793 (t. 6: 4).

Masivni liti nesklenjeni bronasti nanožnici, ovalnotrikotnega preseka, okrašeni na zunanji strani z vgraviranim ornamentom: s pasovi štirih navpičnih črt, med katerimi so eden, dva, trije ali štirje snopi drobnih poševnih črtic v obliki smrekovih vejic. Vel.: pr. 12,25 × 8,1 cm in 12 × 8,1 cm, db. 0,7 × 1 cm in 0,7 × 1,2 cm. Inv. št.: P 31.792 (t. 7: 1).

Cel svitek bronaste fibule očalarke z lokom osmice in z zanko za iglo, ter 32 kosov žice drugega svitka. Vel.: pr. 6,7 × 6,8 cm in 4,7 × 5,2 cm, db. 0,1–0,2 cm. Inv. št.: P 31.794 (t. 6: 5).

45 kosov svitkastih narokvic iz 0,4 × 0,3 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Nekatere so deformirane od ognja. Vel.: pr. od 5,4–7,1 cm, dolž. od 0,85–5,2 cm. Inv. št.: P 31.795 (t. 6: 7).

Sl. 2: Ormož, grob 9.
Abb. 2: Ormož. Grab 9.

Fragment ostenja lonca, okrašen z gladkim plastičnim rebrom in okroglima bradavicama. Izdelan je iz rjavosivo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: 4,7 × 4,7 cm. Inv. št.: P 31.790 (t. 7: 2).

Fragment latvice. Izdelana je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: 2 × 4,3 cm. Inv. št.: P 31.791 (t. 8: 1).

Dva majhna kosa železa, poškodovana od ognja. Na enem je sled bronca. Vel.: 2 × 1,4 cm in 1,1 × 0,97 cm. Inv. št.: P 31.796 (t. 8: 2).

Grob 2

Okrogla grobna jama, od katere smo zasledili le spodnji del, je bila 22 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na dno je bila nasuta žganina s pepelom, nad njo pa pepel s sežganimi kostmi. Nanjo je bila položena latvica z železnim obročem ob ustju, zapolnjena s sežganimi kostmi (t. 4: 3).

Polkrožna latvica z rahlo klekastim obodom in omfalosom na dnu. Na notranji površini ima sledove črnega premaza. Izdelana je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,2 cm, pr. u. 12,4 cm, o. 13 cm, omfalosa 2,7 cm. Ob ustju je imela pritrjen železen obroč rombičnega preseka. Vel.: pr. 15,25 cm, db. 0,9–1,5 cm. Inv. št.: P 31.797 (t. 8: 4).

Grob 3

Okrogla grobna jama, od katere smo našli le spodnji del, je bila 31 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na dno je bila nasuta žganina s pepelom, nad njo pa pepel s posameznimi sežganimi kostmi. Nanje sta bili položeni amfora in lonec, zapolnjen s sežganimi kostmi (t. 4: 2).

Spodnji del lonca z vboklim, nekoliko odebljenim dnom. Na ramenu in obodu je okrašen z vrezanim ornamentom, prekinjenim z navpičnim jezičastim izrastkom. Izdelan je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: ohr. v. 9,8 cm, pr. o. 20,4 cm, dna 7,6 cm. Inv. št.: P 31.798 (T. 9: 2).

Ob njem je bila v grobno jamo položena:

Poškodovana bikonična amfora z vbočnim dnom. Ročaja sta odlomljena. Izdelana je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglačeni. Rekonstrukcija ni možna. Vel.: ohr. v. 8,3 cm, pr. o. 13,9 cm, dna 3,8 cm. Inv. št.: P 31.799 (t. 9: 1). Fragmenti amfore so bili po celi grobni jami.

Grob 4

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo zasledili le spodnji del, je bila 30 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na dno je bila nasuta žganina s pepelom, nad njo pa pepel s posameznimi sežganimi kostmi, fragmenti keramike in brona. Nanje je bil položen lonec s sežganimi kostmi in keramični pridatki (t. 4: 4).

Lonec z visokim cilindričnim vratom in vboklim, nekoliko odebeljenim dnom. Izdelan je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 15 cm, pr. u. 16,4 cm, o. 20,8 cm, dna 8,8 cm. Inv. št.: P 31.803 (t. 10: 6). V njem so bile sežgane kosti. Nanje je bila položena latvica s kovinskimi pridatki.

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Pod obodom je vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 4,5 cm, pr. u. 12,3 cm, o. 12,6 cm, omfalosa 3,3 cm. Inv. št.: P 31.800 (t. 9: 6).

V njej so bili tile kovinski pridatki:

Masivna lita neskljenjena bronasta nanožnica z zoženimi konci, ovalno rombičnega preseka. Na zunanji strani je okrašena s snopi navpičnih in lomljenih graviranih črt. Bila je poškodovana od ognja. Vel.: pr. 11,6 × 7,5 cm, db. 0,8 × 1,17 cm. Inv. št.: P 31.804 (t. 10: 2).

Del masivne lite bronaste nanožnice, enake prejšnji. Na zunanji strani je okrašena s snopi lomljenih graviranih črt. Vel.: dolž. 7,2 cm, pr. 0,9 × 1,26 cm. Inv. št.: P 31.805 (t. 10: 3).

Masivna lita sklenjena bronasta zapestnica ovalno trikotnega preseka. Na zunanji strani je okrašena s snopi graviranih navpičnih črt, med katerimi so lomljene črte ali črte v obliki črke X. Bila je poškodovana od ognja. Vel.: pr. 7,15 × 8,25 cm, db. 0,8 × 1,2 cm. Inv. št.: P 31.806 (t. 10: 5).

Zapestnica s presegajočima zoženima koncema, iz 0,4–0,55 cm debele bronaste žice ovalnega preseka. Ornamentirana je s tremi snopi lomljenih graviranih linij. Bila je zvita in poškodovana od ognja. Vel.: dolž. 10 cm, pr. 8,4 × 6,27 cm. Inv. št.: P 31.807 (t. 10: 4).

Del svitka velike fibule očalarke, spletene iz 0,2–0,35 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: pr. 6,74 × 7,15 cm. Inv. št.: P 31.808 (t. 9: 7).

11 kosov in 15 fragmentov salteleonov, spletenih iz 0,3 × 0,2 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Nekateri so zviti in poškodovani od ognja. Vel.: dolž. od 0,4–7,2 cm. Inv. št.: P 31.809 (t. 10: 1).

Bronast obroček rombičnega in 8 manjših kosov bronastega obročka trikotnega preseka: Vel.: pr. 2,74 × 2,83 cm, db. 0,43 × 0,4 cm, dolž. kosov od 0,56–1 cm, db. 0,26–0,4 cm. Inv. št.: P 31.813 (t. 10: 8).

5 fragmentiranih obročkov iz 0,12–0,22 cm debelih bronastih žic okroglega preseka. Verjetno pripadajo svitkom fibul očalarok. Obroček, verjetno zaključek ovratnice, zvit iz bronaste žice pravokotnega preseka. Vel.: dolž. od 2,65–0,42 cm; pr. obr. 0,5 cm, db. 0,3 × 0,2 cm. Inv. št.: P 31.810 (t. 10: 9).

Ob loncu sta bili v grobno jamo položeni:

Konična latvica z ravnim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rumenosivo žgane gline, pomešane s peskom, zdrobljeno keramiko in sljudo. Površini sta površno zglačeni. Vel.: v. 5,6 cm, pr. u. 13 cm, o. 13,75 cm, dna 5 cm. Inv. št.: P 31.801 (t. 10: 7).

Ročata latvica z rahlo klekastim obodom in omfalosom na dnu. Gladka, presegajoča trakasta ročaja vezeta ustje z največjim obodom. Pod ustjem je ornamentirana z vrezanim ornamentom, v katerem je sled bele barve. Ornament je ob ročajih prekinjen. Na obeh površinah so sledovi črnega premaza. Izdelana je iz neenakomerno rdečečrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 4,7 cm, pr. u. 9,3 × 10,3 cm, o. 11,3 cm, omfalosa 2,1 cm. Inv. št.: P 31.802 (t. 9: 3).

V grobni jami so bili med sežganimi kostmi tile fragmenti brona:

Dva manjša kosa bronastih žic okroglega preseka. Verjetno od fibule očalarke. Bila sta poškodovana od ognja. Vel.: pr. 1,95 cm, dolž. 1,36 cm, db. 0,25–0,3 cm. Inv. št.: P 31.811 (t. 9: 4).

Dve kapljici v ognju zlitega brona. Vel.: pr. 0,58 × 0,7 cm in 0,66 × 0,4 cm. Inv. št.: P 31.812 (t. 9: 5).

Grob 5

Grobna jama trapezaste oblike je bila 44 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast in zapolnjena s pepelom ter ilovico, na dnu pomešano z žganino. Vanjo so bili položeni keramični pridatki, na severozahodni strani nekaj sežganih kosti, na severni pa kosi zoglenelega lesa. Sežgane kosti so bile tudi v latvici (t. 3: 1).

Latvica z omfalosom na dnu. Pod obodom ima vodoraven jezičast izrastek, proti dnu pa enakomerno razvrščene štiri manjše okrogle vdolbine. Izdelana je iz sivorjavo žgane glin, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,2 cm, pr. u. 14 cm, o. 14,75 cm, omfalosa 3,2 cm. Inv. št.: P 31.817 (t. 11: 5).

Ob njej so bili v grobni jami tile keramični pridatki:

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima navpičen, vodoravno prevrtan jezičast izrastek. Izdelana je iz sivkastorjavo žgane glin, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,9 cm, pr. u. 11,75 cm, o. 12,3 cm, omfalosa 3 cm. Inv. št.: P 31.814 (t. 11: 3).

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno sivorjavo žgane glin, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,65 cm, pr. u. 12,2 cm, o. 12,6 cm, omfalosa 2,4 cm. Inv. št.: P 31.815 (t. 11: 2).

Konična latvica s poševnimi žlebovi na ustju in omfalosom na dnu. Pod obodom ima kratek vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno sivorjavo žgane glin, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,2 cm, pr. u. 16,2 cm, dna 4,6 cm, omfalosa 3,6 cm. Inv. št.: P 31.816 (t. 11: 6).

Bikoničen vrč z izvihanim ustjem in nekoliko vbočenim, odebljenim dnom. Presegajoč trakast ročaj z rebrom po sredini veže ustje z ramenom. Na ramenu je okrašen s tremi plitkimi vodoravnimi kanelurami, na obodu pa z navpičnimi žlebovi, ki so prekinjeni ob ročaju. Izdelan je iz neenakomerno sivorjavo žgane glin, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 18,3 cm, pr. u. 19,2 cm, o. 25,2 cm, dna 8,4 cm. Inv. št.: P 31.818 (t. 11: 1).

Bikonično vretence iz rjavordeče žgane glin, pomešane s peskom. Površina je dobro zglajena. Vel.: v. 1,7 cm, pr. 2,25 cm. Inv. št.: P 31.819 (t. 11: 4).

Grob 6

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo našli le spodnji del, je bila 31 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila s pepelom, proti dnu pomešanim z žganino. Na dno grobne jame sta bila položena latvica in srednje velik lonec s sežganimi kostmi in keramičnimi pridatki (t. 3: 2, sl. 1).

Bikoničen lonec z izvihanim ustjem in vbočenim, odebljenim dnom. Na ramenu ima štiri manjše navpične bradavičaste izrastke. Okrašen je z žigosanim ornamentom. Izdelan je iz rjavočrno žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 31 cm, pr. u. 27 cm, o. 41 cm, dna 11,6 cm. Inv. št.: P 31.820 (t. 12: 3). V njem je bil na sežgane kosti položen:

Bikoničen dvoročajan vrč z omfalosom na dnu. Presegajoča, dvojno vzdolžno kanelirana trakasta ročaja, vežeta ustje z ramenom. Nad največjim obodom je vrsta okroglih plastičnih bunič. Izdelan je iz neenakomerno rjavočrno žgane glin, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 10,8 cm, pr. u. 7,5 cm, o. 13,7 cm, omfalosa 2,8 cm. Inv. št.: P 31.821 (t. 12: 1).

Ob žari je bila položena:

Polkrožna latvica z rahlo klekastim obodom in omfalosom na dnu. Izdelana je iz rjavosivo žgane glin, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,6 cm, pr. u. 12,2 cm, o. 13 cm, omfalosa 2,4 cm. Inv. št.: P 31.822 (t. 12: 2).

Grob 7

Grobna jama nepravilne oblike je bila 36 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila z rumeno ilovico, pepelom in žganino proti dnu. Med žganino je bilo več manjših koščkov bronca. Na vzhodni strani grobne jame so bile v plasti žganine in pepela sežgane kosti in tri keramična vretenca. V grobno jamo so bili položeni keramični pridatki in vrč s sežganimi kostmi in pridatki, pokrit z narobe obrnjeno latvico (t. 3: 3).

Bikoničen vrč z izvihanim ustjem in vboklim prstanastim dnom. Na ramenu je okrašen z vezanim ornamentom, ki je prekinjen ob ročaju. Ročaj je odlomljen. Izdelan je iz temnosivo žgane glin, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 19 cm, pr. u. 14,2 cm, o. 22,3 cm, dna 9,4 cm. Inv. št.: P 31.823 (t. 13: 1).

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Izdelana je iz sivkasto žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,5 cm, pr. u. 10,3 cm, o. 11,3 cm, omfalosa 1,5 cm. Inv. št.: P 31.826 (t. 13: 2).

V vrču so bili na sežgane kosti položeni:

Miniature bikoničen lonček z izvihanim ustjem in omfalosom na dnu. Na ramenu in obodu je okrašen z vrezanim ornamentom. Izdelan je iz sivkastorjave žgane gline, pomešane s peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,7 cm, pr. u. 5 cm, o. 7,1 cm, omfalosa 2,2 cm. Inv. št.: P 31.825 (t. 13: 5).

Velika fibula očalarka z majhno osmico in iglo. Spletana je iz 0,23–0,4 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Poškodovana je od ognja. Vel.: dolž. 19,8 cm, pr. svitkov 9,75 in 9,5 cm, dolž. igle 10,5 cm. Inv. št.: P 31.829 (t. 15: 1).

Sklenjena masivna lita bronasta zapestnica ovalno trikotnega preseka. Na zunanji strani je okrašena z graviranim ornamentom: s snopi petih navpičnih lomljenih črt, med katerimi so štiri linije drobnih vodoravnih črtic v obliki osmic ali lomljenih črt. Vel.: pr. 8,16 × 7,44 cm, db. 0,85 × 1 cm. Inv. št.: P 31.830 (t. 15: 3).

Pet kosov dveh bronastih masivnih litih nanožnic polovalnega in ovalnega preseka. Na zunanji strani so okrašeni z graviranim ornamentom: s snopi štirih ali petih navpičnih črt, med katerimi sta dve liniji drobnih vodoravnih črtic v obliki osmic. Bile so nasilno prelomljene pred žganjem in nato poškodovane v ognju. Vel.: pr. 8,04 cm, dolž. od 3,2–7,5 cm, db. 0,8 × 0,5–1,1 × 0,8 cm. Inv. št.: P 31.831 (t. 15: 2).

Dve zlati jagodi rahlo bikonične oblike in polna zlata kroglica. Vel.: v. 0,5 in 0,55 cm, pr. 0,43 in 0,4 cm, pr. kroglice 0,21 cm. Inv. št.: P 31.832 (t. 16: 6).

Poškodovana steklena jagoda svitkaste oblike in dva kosa stekla modre barve. Vel. jagode: pr. 0,8 cm, vel. frg.: 0,3 × 0,36 cm in 0,8 × 0,9 cm. Inv. št.: P 31.833 (t. 16: 5).

Cel in dva fragmentirana bronasta obročka rombičnega preseka. Eden je poškodovan od ognja. Vel.: pr. 2,8 in 3,34 cm, db. 0,5 × 0,43 cm, 0,5 × 0,3 cm in 0,38 × 0,5 cm. Inv. št.: P 31.834 (t. 17: 2).

38 kosov in 97 fragmentov salteleonov, spletenih iz 0,3 × 0,16 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Nekateri so zviti in poškodovani od ognja. Vel.: dolž. od 0,3–10,36 cm (t. 16: 1). Šest kosov salteleonov je zlepljenih na svitkih železnih narokvic (t. 14: 2 a). Inv. št.: P 31.835.

Del svitka fibule očalarkarke, spleten iz 0,2 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: pr. svitka 2,39 cm, dolž. 3,86 cm. Na njem so od ognja zlepljeni: dva kosa salteleonov, spletena iz 0,3 × 0,16 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Vel.: dolž. 0,43 in 1,3 cm; trije kosi obroček iz tanke bronaste pločevine. Vel.: dolž. 1,2 cm, 1 cm in 1,3 cm; kos obročka iz 0,3 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: dolž. 1,2 cm; kos 0,4 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: dolž. 3,2 cm in kos bronaste taline. Inv. št.: P 31.836 (t. 14: 3).

154 celih in 58 fragmentiranih obročkov iz 0,1–0,34 cm debele bronaste žice trikotnega, rombičnega ali okroglega preseka. Nekateri so poškodovani in deformirani od ognja. Na enem kosu je od ognja prilepljen bronast skledičast gumb. Vel.: pr. od 1,12–1,58 cm, pr. gumba 0,45 × 0,55 cm (t. 17: 5). Štirje celi in dva fragmentirana obročka so prilepljeni na svitke železnih narokvic (t. 14: 2 b). Inv. št.: P 31.837.

32 kosov bronastih žic okroglega preseka – verjetno deli ovratnic. Bili so nasilno prelomljene pred žganjem in nato poškodovane v ognju. Na nekaterih so nanizani bronasti obročki. Vel.: dolž. od 1,1–8,34 cm, pr. od 0,22 × 0,24–0,57 × 0,37 cm (t. 17: 5). Dva kosa sta prilepljena na svitke železnih narokvic (t. 14: 2 e) – Inv. št.: P 31.838.

Kos bronaste žice pravokotnega preseka. Na enem koncu se zoži in konča v zanko. Vel.: dolž. 2,7 cm, db. od 0,2–0,2 × 0,38 cm. Inv. št.: P 31.840 (t. 16: 3).

16 kosov odprtih obročkov V preseka z zoženimi, nazaj zavitim konci. Izdelani so iz 0,04–0,1 cm debele bronaste pločevine. En kos ima dve, drugi tri rebra. So poškodovani od ognja. Vel.: dolž. od 0,57–1,9 cm, v. od 0,4–1,4 cm (t. 15: 7). En cel obroček in kos obročka sta prilepljena na svitke železnih narokvic (t. 14: 2 c). Inv. št.: P 31.841.

12 kosov velike fibule očalarkarke. Dolgi so od 0,84–5,15 cm in izdelani iz 0,27–0,4 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Del bronaste žice okroglega preseka z zanko. Vel.: dolž. 4,66 cm, pr. 0,35 × 0,4 cm (t. 15: 5). Del svitka fibule očalarkarke in del igle sta prilepljena na svitke železnih narokvic (t. 14: 2 d). Fibula očalarka je bila nasilno prelomljena pred žganjem in nato poškodovana v ognju. Inv. št.: P 31.842.

Trije fragmenti svitkov fibul očalark, spleteni iz 0,1–0,24 cm debelih bronastih žic okroglega preseka. Devet kosov od 0,1–0,3 cm debelih bronastih žic okroglega preseka, verjetno od različnih fibul očalark. Predmeti so bili pred žganjem nasilno prelomljeni in nato poškodovani

v ognju. Nekaj manjših kosov je bilo v grobni jami zunaj žare. Vel.: pr. svitkov: 2,47 × 2,43 cm, 1,85 × 2,5 cm in 1,13 × 1,16 cm. Inv. št.: P 31.843 (t. 15: 6).

Kos obročka iz 0,36 × 0,4 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: dolž. 2,6 cm. Na njem so od ognja zlepljeni trije obročki iz 0,2 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Vel.: pr. 1,22 cm, 1,37 cm in 0,96 cm in bronast skledičast gumb s pr. 0,72 × 0,74 cm. Inv. št.: P 31.844 (t. 17: 3).

Trije kosi bronastega noža in kos bronaste pločevine, poškodovani od ognja. Vel.: dolž. od 1,62–4,36 cm, v. od 0,8–2 cm, db. od 0,12–0,27 cm. Inv. št.: P 31.845. En kos je bil v grobni jami zunaj žare (t. 13: 8).

Štirje kosi in trn bronastega noža. Nož je bil pred žganjem nasilno prelomljen in nato poškodovan v ognju. Vel.: dolž. od 1,93–6 cm, v. od 0,4–2,77 cm, db. od 0,2–0,41 cm. Inv. št.: P 31.846 (t. 16: 8).

14 skledičastih gumbov iz 0,07 in 0,08 cm debele bronaste pločevine. Nekateri so poškodovani od ognja. Eden je popolnoma zviti, drugi pa prilepljen na fragmentu obročka. Vel.: pr. od 0,6–2,16 × 1,83 cm. Inv. št.: P 31.847 (t. 13: 9).

Trije kosi ploščate bronaste zapestnice, ki se na enem koncu zoži na 0,1 cm. Na zunanji površini so tri tanka vodoravna rebra. Zapestnica je bila pred žganjem nasilno prelomljena in nato poškodovana v ognju. Vel.: pr. 5,2 × 3,2 cm, dolž. kosov od 1,6–4,6 cm, v. od 0,33–0,37 cm, db. 0,08 cm (t. 17: 1). En kos je prilepljen na svitek železne narokvice (t. 14: 2 f). Inv. št.: P 31.849.

15 kosov spiralnih narokvic, zviti iz 0,37 × 0,45 cm debele bronaste žice ovalno trikotnega preseka. Nekateri kosi imajo okrašeno zunanjo, drugi tudi notranjo površino, z graviranimi snopi poševnih črtic. Nekateri kosi so poškodovani od ognja. Na dveh je kapljica bron. Vel.: pr. 6,63 × 6,73–6,16 cm, dolž. kosov od 0,97–6,2 cm. Inv. št.: P 31.850 (t. 15: 4).

Poškodovana dvojnokrižna pasna spona, izdelana iz 0,11 cm debele bronaste pločevine. Ob robovih ima iztolčen pikčast ornament. Vel.: dolž. 4,25 cm, v. 5,5 cm. Inv. št.: P 31.851 (t. 16: 2).

Silo, izdelano iz 0,33 cm debele bronaste žice, pravokotnega preseka. Vel.: dolž. 3,9 cm. Inv. št.: P 31.852 (t. 16: 7).

Tri spiralne narokvice, zvite iz 0,37–0,56 cm debele železne žice okroglega preseka. Ena je razlomljena na 19 kosov, dve ste zlepljeni od ognja. Vel.: pr. prve 7,88 cm, dolž. kosov od 1–7,46 cm, v. od 0,4–1,72 cm; pr. druge 6,75 cm, v. 2 cm; pr. tretje 7,13 cm, v. 1,9 cm. Na en svitek sta od ognja zlepljeni dve verjetno sklenjeni zapestnici, iz 0,7 cm debele železne žice okroglega preseka. Vel.: pr. 7,8 cm. Inv. št.: P 31.854 (t. 14: 2).

Na dveh svitkih in sklenjenih zapestnicah so od ognja zlepljeni še tile predmeti:

6 kosov saiteleonov, spletenih iz 0,3 × 0,16 cm debele bronaste žice trikotnega preseka. Vel.: dolž. od 0,49–2,55 cm. Inv. št.: P 31.835 (t. 14: 2 a); 4 celi in dva fragmentirana bronasta obročka.

Inv. št.: P 31.837 (t. 14: 2 b); cel obroček in del neskljenjenega obročka z nazaj zavrtimi zoženimi konci, iz tanke bronaste pločevine V-preseka. Vel.: dolž. od 1,13–2 cm. Inv. št.: P 31.841 (t. 14: 2 c); del svitke fibule očalarke, spleten iz 0,3 cm debele bronaste žice okroglega preseka, in del bronaste igle fibule. Vel.: dolž. svitka 2,5 cm, dolž. igle 4,62 cm. Inv. št.: P 31.842 (t. 14: 2 d);

dva kosa 0,45 cm debelih bronastih žic okroglega preseka. Vel.: dolž. 2,35 in 3,5 cm. Inv. št.: P 31.838 (t. 14: 2 e); kos bronaste žice, poškodovane od ognja. Vel.: dolž. 2,56 cm. Inv. št.: P 31.839

in kos ploščate bronaste zapestnice s tremi tankimi vodoravnimi rebri. Vel.: v. 0,36 cm, dolž. 2,14 cm. Inv. št.: P 31.849 (t. 14: 2 f).

99 kapljic v ognju zlitega bronu in trije večji kosi bronu, popolnoma deformiranega v ognju.

Na enem so sledovi poševnih vrezov. Vel. kapljic od 2,7–1,57 cm × 1,14 × 0,62 cm; dolž. deformiranih kosov od 2,5–4,24 cm. Inv. št.: P 31.853 (t. 17: 4). Nekaj kapljic je bilo v grobni jami zunaj žare.

Železna ovratnica rombičnega preseka. Na njej so vidni sledovi tkanine. Vel.: pr. 21,5 × 17,9 cm, db. od 1,2 × 0,95–1,23 × 0,86 cm. Inv. št.: P 31.855 (t. 14: 1).

21 kosov bronastih žic okroglega preseka, deformiranih v ognju. Vel.: dolž. od 0,94–3 cm, pr. od 0,16–1,06 × 0,7 cm. En kos je prilepljen na svitke železnih narokvic. Inv. št.: P 31.839 (t. 13: 7). Nekaj kosov je bilo v grobni jami zunaj žare.

V grobno jamo so bili položeni še tile keramični pridatki:

Bikoničen lonec z 1 cm visoko prstanasto nogo in vbočenim dnom. Na ramenu ima plitko vodoravno kaneluro. Izdelan je iz neenakomerno sivorjavo žgane gline, pomešane s peskom.

Površini sta dobro zglačeni. Vel.: v. 9,8 cm, pr. u. 9,7 cm, o. 13,5 cm, dna 5,4 cm. Inv. št.: P 31.827 (t. 13: 4).

Bikoničen miniaturnen lonček z omfalosom na dnu. Na ramenu in obodu je okrašen z vrezanim ornamentom. Izdelan je iz sivkastorjavo žgane gline, pomešane s peskom. Površini

sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,5 cm, pr. u. 6,5 cm, o. 8,8 cm, omfalosa 1,7 cm. Inv. št.: P 31.824 (t. 13: 3).

Na vzhodni strani grobne jame so bila med žganino, pepelom in sežganimi kostmi: tri bikonična vretenca iz črno in rjavordeče žgane glin, pomešane s sljudo. Površine so zglajene. Vel.: v. od 2–2,3 cm, pr. 2,35–2,8 cm. Inv. št.: P 31.828 (t. 13: 6).

V grobni jami so bili med žganino in pepelom (poleg nekaj kosov bronastih salteleonov, bronastih žic okroglega preseka in nekaj zlitih kapljic bron) še:

trije kosi bron, popolnoma deformirani od ognja. Na enem je od ognja prilepljen 0,5 cm dolg kos obročka iz tanke bronaste pločevine, na drugem je sled železa. Vel. prvega 1,8 × 0,5 cm; dolž. drugega 0,7 cm, v. 1,41 cm, db. 0,28–0,43 cm; tretjega 2,3 × 1,1 cm. Inv. št.: P 31.848 (t. 16: 4).

Dva manjša kosa 0,23 in 0,2 cm debelih železnih žic okroglega preseka. Eden je zvit v skoraj pravokotno zanko. Vel.: dolž. od 1,4–1,45 cm. Inv. št.: P 31.856 (t. 16: 9).

Grob 8 je bil uničen.

Od njega smo našli le spodnji del grobne jame, ki je bila 15 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila s pepelom in žganino ter s posameznimi sežganimi kostmi.

Grob 9

Široka grobna jama lijakaste oblike je bila 47 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila z rumeno ilovico, žganino in pepelom, proti vrhu pomešanim s humusom. V grobno jamo so bili položeni keramični pridatki ter lonec s sežganimi kostmi in pridatki. Okrog njega so bili v pepelu in žganini drobci bron in posamezni keramični fragmenti (t. 4: 1, sl. 2.).

Bikoničen lonec s široko odprtino in ravnim, poudarjenim dnom. Na ramenu ima vrezan znak. Izdelan je iz rjavočrno žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 25,4 cm, pr. u. 32,3 × 33,7 cm, o. 37,4 × 38,2 cm, dna 14 cm. Inv. št.: P 31.857 (t. 18: 6).

V loncu so bili na sežgane kosti položeni tile pridatki:

Konična latvica s širokimi poševnimi žlebovi na ustju in z ravnim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta površno zglajeni. Vel.: v. 6,5–7,8 cm, pr. u. 20 cm, o. 22 cm, dna 6,8 cm. Inv. št.: P 31.858 (t. 18: 5).

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Na obeh površinah ima sledove črnega premaza. Na največjem obodu je vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno sivorjavo žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,7 cm, pr. u. 11,7 × 12,1 cm, o. 12,05 × 12,7 cm, omfalosa 3 cm. Inv. št.: P 31.859 (t. 18: 3).

Polkrožna latvica, enaka prejšnji. Na obeh površinah ima sledove črnega premaza. Izdelana je iz neenakomerno sivorjavo žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,6 cm, pr. u. 12,5 cm, o. 12,8 cm, omfalosa 2,4 cm. Inv. št.: P 31.860 (t. 18: 2).

Bronasta plavutasta sekira z visoko stoječimi zlitimi plavutmi. Pred žganjem je bila prelomljena in nato poškodovana od ognja. Vel.: dolž. 11,8–12,2 cm, šir. od 3,27–4,14 cm, pr. tulca 2,87 cm, db 0,5 cm. Inv. št.: P 31.863 (t. 18: 4).

Bronasta sulična ost z votlim, na spodnjem delu vodoravno prevrtanim tulcem. Pred žganjem je bila prelomljena in nato poškodovana od ognja. Vel.: dolž. 13,2 cm, dolž. lista 9,7 cm, šir. od 0,78–3,44 cm, pr. tulca do 2,2 cm. Inv. št.: P 31.864 (t. 19: 1).

V grobno jamo so bili položeni še tile keramični pridatki:

Latvica z omfalosom na dnu. Na obeh površinah ima sledove črnega premaza. Na največjem obodu je vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz rjavočrno žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,4 cm, pr. u. 12,5 cm, o. 12,95 cm, omfalosa 3 cm. Inv. št.: P 31.861 (t. 18: 1).

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Na notranji površini ima sledove črnega premaza. Na obodu je vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane glin, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,8 cm, pr. u. 11,7 cm, o. 12,2 cm, omfalosa 3 cm. Inv. št.: P 31.862 (t. 19: 4).

Med pepelom in žganino so bili v grobni jami:

Fragmenti loncev. Izvihano ustje, ostenje in dno. En fragment je okrašen z gladkim plastičnim vodoravnim rebrom (t. 19: 2), drugi z gladkim polkrožnim rebrom in bradavicami.

Izdelani so iz rdečerjavo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površine so površno zglajene. Vel.: 6,2 × 7,3 cm, 3,7 × 3,6 cm in 4,3 × 5,3 cm. Inv. št.: P 31.865.

Fragment izvihane ustja. Izdelan je iz črno žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: 3 × 3 cm. Inv. št.: P 31.866 (t. 19: 3).

Grob 10

Široka, skoraj pravokotna grobna jama, od katere smo našli le spodnji del, je bila 26 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila s pepelom, na dnu pomešanim z žganino, proti vrhu pa z rumeno ilovico. V njo so bili položeni keramični pridatki ter vrč s sežganimi kostmi in pridatki (T. 3: 4).

Bikoničen vrč z izvihanim ustjem in z nekoliko vboklim dnom. Presegajoč trakast ročaj z rebrom po sredini veže ustje z ramenom. Na ramenu je okrašen s tremi plitkimi vodoravnimi kanelurami, na obodu pa z navpičnimi žlebovi, ki so prekinjeni ob ročaju. Izdelan je iz neenakomerno sivorjavo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 19,4–20,4 cm, pr. u. 16,4 × 20,6 cm, o. 29 cm, dna 8,4 cm. Inv. št.: P 31.867 (t. 21: 1).

V njem so bile sežgane kosti, na katere je bila položena:

Konična latvica z ravnim dnom. Pod obodom ima vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz rumenosivo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 7,5 cm, pr. u. 17,2 cm, o. 18,5 cm, dna 6,5 cm. Inv. št.: P 31.871 (t. 20: 3).

Zapolnjena je bila s sežganimi kostmi, ki so bile pokrite z narobe obrnjeno latvico:

Polkrožna latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima vodoraven jezičast izrastek, na notranji površini pa vrezan ornament in premaz črne barve. Izdelana je iz neenakomerno sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,8 cm, pr. u. 11,7 cm, omfalosa 2,1 cm. Inv. št.: P 31.869 (t. 20: 2).

Zunaj žare sta bili v grobno jamo položeni:

Konična latvica z nekoliko odebeljenim dnom. Rame je fasetirano. Notranja površina je okrašena z vrezanim ornamentom. Izdelana je iz rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Zunanja površina je dobro, notranja pa površno zglajena. Vel.: v. 6,9 cm, pr. u. 15,7 cm, o. 18,7 cm, dna 6 cm. Inv. št.: P 31.870 (t. 19: 5).

Konična latvica z gostimi navpičnimi žlebiči na ustju in omfalosom na dnu. Na obodu ima vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom, sljudo in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,2 cm, pr. u. 15,4 cm, o. 16,2 cm, omfalosa 4 cm. Inv. št.: P 31.868 (t. 20: 1).

Fragment ostenja lonca, okrašen s plastičnim vodoravnim razčlenjenim rebrom. Izdelan je iz rumeno-rjavo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko in peskom. Površini sta površno zglajeni. Vel.: 4,5 × 5 cm. Inv. št.: P 31.872 (t. 21: 2).

Fragment ostenja, na katerem je apliciran kratek, širok, na sredini vtisnjen izrastek. Izdelan je iz rumenosivo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta površno zglajeni. Vel.: 2,6 × 4,24 cm. Inv. št.: P 31.873.

Grob 11 je bil uničen.

Odkrili smo le spodnji del grobne jame, ki je bila 12 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. V njej je bilo nekaj prepela, žganine in posamezne sežgane kosti.

Grob 12 je bil uničen.

Odkrili smo le spodnji del grobne jame, ki je bila 15 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. V njej je bilo nekaj žganine, pepela in sežganih kosti.

Grob 13

Široka grobna jama lijkaste oblike, od katere smo našli le spodnji del, je bila 20 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila s pepelom, na dnu pomešanim z žganino. Grob je bil pri poznejših zemeljskih delih poškodovan, saj smo odkrili le spodnji del pitosa, v katerem so bile posamezne sežgane kosti in bronast obroček (t. 2: 3).

Spodnji del in 12 fragmentov ostenj pitosa. Dno je poudarjeno in nekoliko vboklo. Izdelan je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta površno zglajeni. Vel.: ohr. v. 13 cm, pr. dna 12,8 cm, vel. frg. od 2,4 × 2,4 cm–18,1 × 10,4 cm. Inv. št.: P 31.895 (t. 21: 4).

Del obročka iz 0,4 cm debele bronaste žice okroglega preseka. Vel.: dolž. 2,9 cm. Inv. št.: P 31.896 (t. 21: 5).

Grob 14

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo našli le spodnji del, je bila 37 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zasuta je bila s humusom in rumeno ilovico. Na dno je bil položen pitos s sežganimi kostmi in pridatki (t. 2: 4).

Bikoničen pitos z izvihanim ustjem, visokim koničnim vratom in nekoliko odebljenim ravnim dnom. Na ramenu ima tri vodoravne kanelure in štiri kratke navpične bradavičaste, pod največjim obodom pa štiri velike jezičaste izrastke. Izdelan je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 74 cm, pr. u. 49 cm, o. 76 cm, dna 24 cm. Inv. št.: P 31.881 (t. 22: 3).

V pitosu so bile sežgane kosti, na katere so položili kovinske in keramične pridatke. Proti vrhu pitosa je bil postavljen narobe obrnjen dvoročajen vrč (t. 2: 4).

Dvoročajen bikoničen vrč z vbočenim prstanastim dnom. Presegajoča, dvojno vzdolžno kanelirana trakasta ročaja, vežeta ustje z ramenom. Izdelan je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 20 cm, pr. u. 14,1 × 15,5 cm, o. 25,5 cm, dna 7,6 cm. Inv. št.: P 31.879 (t. 24: 1).

Bronasta polmesečna britev z grbo, pomaknjeno k držaju. Držaj ima ovalen presek in je na koncu odlomljen. Poškodovana je od ognja. Vel.: dolž. 8,27 cm, dolž. rezila 5,7 cm. Inv. št.: P 31.882 (t. 24: 4).

Del bronastega noža. Držaj in konica sta odlomljena. Poškodovan je od ognja. Vel.: ohr. dolž. 9,7 cm, širina rezila do 2,2 cm, db. od 0,08–0,25 cm. Inv. št.: P 31.883 (t. 24: 2).

Okrasna igla iz bronaste žice okroglega preseka. Glavica je odlomljena. Pod njo je okrašena s petimi snopi graviranih vodoravnih linij. Poškodovana je od ognja. Vel.: ohr. dolž. 10,6 cm, pr. 0,25–0,47 cm. Inv. št.: P 31.884 (t. 23: 2).

Podolgovat kos bron s tremi globokimi navpičnimi kanelurami. Poškodovan je od ognja. Vel.: dolž. 1,6 cm, pr. 0,44 × 0,35 cm–0,48 × 0,4 cm. Inv. št.: P 31.885 (t. 23: 3).

Bikonična skleda s cilindričnim vratom in omfalosom na dnu. Od ustja do največjega oboda je okrašena z vodoravnima pasovoma kositrnih lističev in vrsto trikotnikov pod njima. Na notranji strani ustja ima sled vodoravnega traku kositrnih lističev. Izdelana je iz črno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5 cm, pr. u. 8,9 cm, o. 10,5 cm, omfalosa 2 cm. Inv. št.: P 31.875 (t. 22: 1).

Bikonična skleda, po obliki in ornamentu enaka prejšnji. Izdelana je iz črno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,9 cm, pr. u. 9,4 cm, o. 10,5 cm, omfalosa 2,4 cm. Inv. št.: P 31.874 (t. 22: 2).

Konična latvica s poševnimi žlebovi na ustju in ravnim, odebljenim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta površno zglajeni. Vel.: v. 5,4 cm, pr. u. 14,6 × 15 cm, dna 7,3 × 7,8 cm. Inv. št.: P 31.876 (t. 24: 3).

Latvica z gostimi navpičnimi žlebovi na ustju in nekoliko vboklim dnom. Pod obodom ima vodoraven, navpično prevrtan jezičast izrastek, na notranji strani pa vrezan okras in premaz črne barve. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 5,7 cm, pr. u. 15,2 cm, dna 2,3 cm. Inv. št.: P 31.877 (t. 23: 1).

Bikonična skodela s kratkim vratom in omfalosom na dnu. Skoraj po celi zunanji površini, notranji strani ustja in ročaju je ornamentirana s trakovi kositrnih lističev. Na notranji strani ustja in vratu je okrašena z vodoravnimi linijama. Na ramenu in po celem obodu je ta okras izdelan z dvema vodoravnima in cikcakasto linijo med njima, ta je ob ročaju prekinjena. Presegajoč, gladek trakast ročaj, ki veže ustje z največjim obodom, je okrašen z vzdolžnimi trakovi kositrnih lističev. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,4 cm, pr. u. 5 × 5,5 cm, o. 6,4 cm, omfalosa 1,4 cm. Inv. št.: P 31.878 (t. 24: 5).

Bikoničen dvoročajen vrč, po obliki enak vrču pod Inv. št.: P 31.879. Ornamentiran je s kositrnimi lističi. Od ustja do največjega oboda je okrašen s tremi vodoravnimi linijami in vrsto kročev med njimi in pod njimi. Na ročajih je okras vzdolžnih linij, notranjo stran ustja pa ima okrašeno z vodoravno linijo. Izdelan je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 20,8 cm, pr. u. 14,7 × 16,75 cm, o. 28,4 cm, dna 9,3 cm. Inv. št.: P 31.880 (t. 23: 4).

Grob 15

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo našli le spodnji del, je bila 28 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila s pepelom in žganino proti dnu, ter rumeno ilovico in humusom proti vrhu. Sežgane kosti so bile med pepelom. Nanje sta bili položeni amfora in latvica (t. 2: 2).

Bikonična amfora z visokim koničnim vratom in vbočenim dnom. Del vratu in ustje sta odlomljena. Okrašena je z vrezanim ornamentom, ki je ob ročajih prekinjen. Na vratu in ramenu z vodoravnimi in cikcakastimi linijami, na obodu pa s štirimi navpičnimi snopi, ki se med seboj razlikujejo. Pod ročaji sta snopa sestavljena iz štirih ali petih navpičnih črt in cikcakaste linije na sredini, druga dva pa imata ob staneh po eno cikcakasto linijo, na sredini pa dve ali tri navpične črte. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: ohr. v. 13,1 cm, pr. o. 17,3 cm, dna 5 cm. Inv. št.: P 31.886 (t. 25: 1).

Konična latvica z ravnim, nekoliko odebeljenim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rumeno-sivo žgane gline, pomešane s peskom in zdrobljeno keramiko. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 6,5 cm, pr. u. 16,75 cm, o. 17,35 cm, dna 7,3 cm. Inv. št.: P 31.887 (t. 24: 6).

Grob 16

Grobna jama lijakaste oblike je bila 28 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na vrhu je bila obložena z oblicami. Zapolnjena je bila s pepelom in žganino. Na eni strani grobne jame so bile položene kosti, na drugi pa latvica (t. 5: 2).

Konična latvica s širokimi poševnimi žlebovi na ustju in ravnim, nekoliko poudarjenim dnom. Izdelana je iz neenakomerno rjavočrno žgane gline, pomešane z zdrobljeno keramiko, peskom in sljudo. Površini sta površno zglajeni. Vel.: v. 6,32–6,8 cm, pr. u. 15,78 cm, o. 16,8 cm, dna 7,9 cm. Inv. št.: P 31.888 (t. 21: 3).

Grob 17 je bil uničen

Našli smo le spodnji del grobne jame, ki je bila 13 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zapolnjena je bila z žganino, pepelom in posameznimi sežganimi kostmi.

Grob 18

Grobna jama lijakaste oblike je bila 35 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zasuta je bila s pepelom, žganino in rumeno ilovico. Na dno so bile položene sežgane kosti (t. 5: 1).

Grob 19

Grobna jama lijakaste oblike je bila 30 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Zasuta je bila s pepelom, žganino in rumeno ilovico. Na dno so bile položene sežgane kosti (t. 5: 4).

Grob 20

Grobna jama lijakaste oblike, od katere smo našli le spodnji del, je bila 14–17 cm globoko vkopana v rumeno ilovnato plast. Na zahodni strani je bila zasuta z rumeno ilovico in žganino, na vzhodni pa s pepelom in žganino, na katero so bile položene štiri latvice. Po celi grobni jami so bile sežgane kosti in posamezni keramični fragmenti (t. 5: 3).

Latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,6 cm, pr. u. 12,7 cm, o. 13,2 cm, omfalosa 2,8 cm. Inv. št.: P 31.889 (t. 25: 6).

Latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,1 cm, pr. u. 12,8 cm, omfalosa 3 cm. Inv. št.: P 31.890 (t. 25: 2).

Latvica z omfalosom na dnu. Na obodu ima vodoraven jezičast izrastek. Izdelana je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: v. 4,1 cm, pr. u. 12,6 cm, o. 12,9 cm, omfalosa 3,8 cm. Inv. št.: P 31.891 (t. 25: 4).

Fragment latvice z omfalosom na dnu. Izdelana je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zglajeni. Vel.: ohr. v. 2,6 cm, pr. omfalosa 3,4 cm. Inv. št.: P 31.892 (t. 25: 3).

V grobni jami so bili še:

Fragment latvice z omfalosom na dnu. Izdelana je iz sivočrno žgane gline, pomešane s peskom in sljudo. Površini sta dobro zaglajeni. Vel.: ohr. v. 0,8 cm, pr. omfalosa 3,6 cm. Inv. št.: P 31.893 (t. 25: 5).

Fragment ustja lonca. Izdelan je iz neenakomerno rjavosivo žgane gline, pomešane s peskom, z zdrobljeno keramiko in sljudo. Površini sta površno zaglajeni. Vel.: 1,7 × 3,5 cm. Inv. št.: P 31.894 (t. 25: 7).

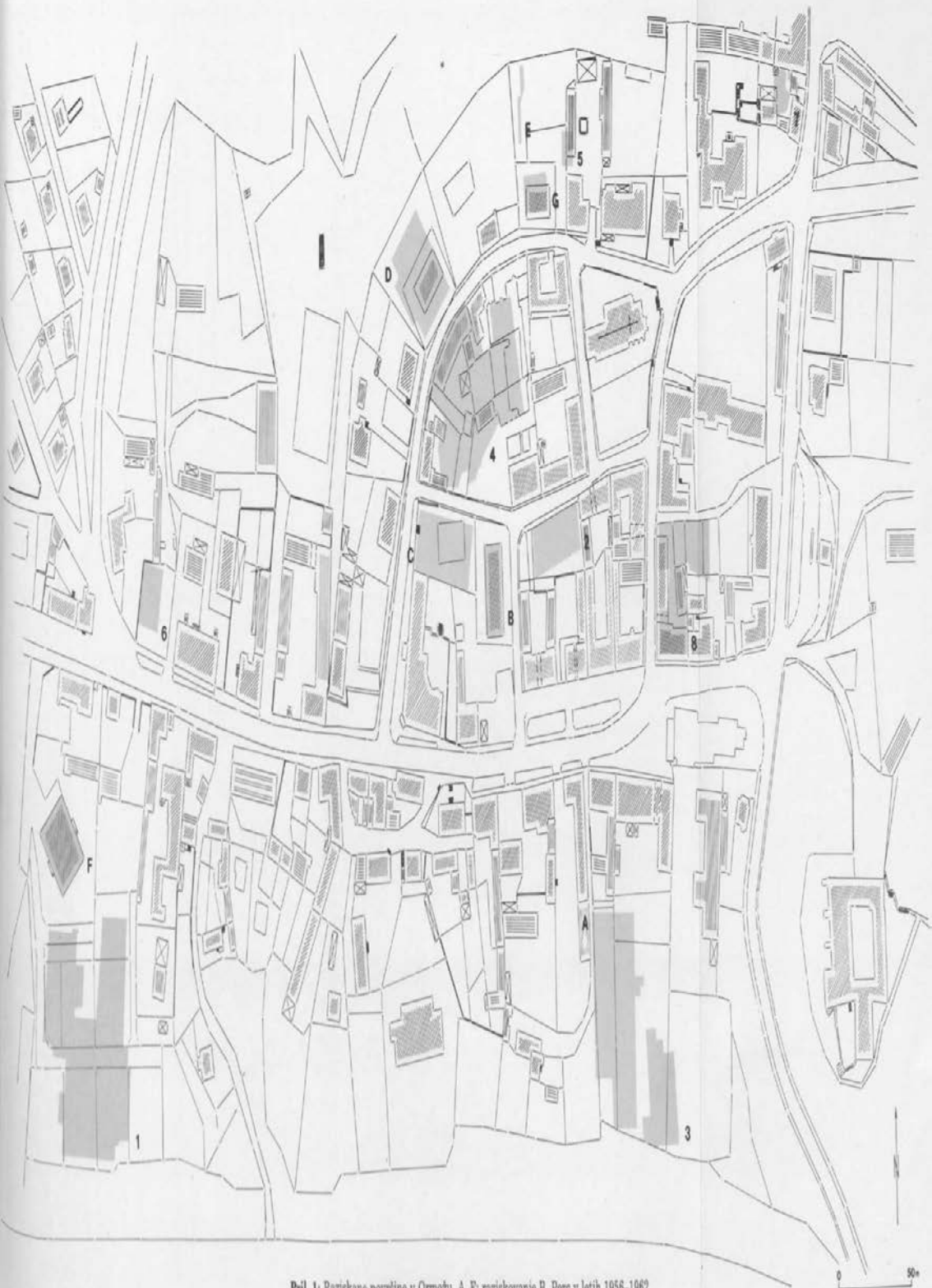
Sklepni del

Vsa keramika iz grobov je skrbno izdelana in dobro žgana – od rumenosive do črne barve. Glini so v desetih primerih primešali droben pesek, v petindvajsetih pesek in sljudo, v devetnajstih pesek in zdrobljeno keramiko, v trinajstih pa pesek, zdrobljeno keramiko in sljudo. Vse posode – razen petih latvic, spodnjega dela pitosa in štirih fragmentov loncev – imajo dobro zaglajene površine.

Najštevilnejše so bile konične in polkrožne latvice, ki so pa zaradi dolgotrajne uporabe in velike razprostranjenosti za kronologijo nepomembne. Med njimi imata dve fasetirani rameni (t. 6: 1; 19: 5), tri imajo na ustju navpične goste kratke (t. 6: 6; 20: 1; 23: 1), štiri pa poševne širše žlebiče (t. 11: 6; 18: 5; 21: 3; 24: 3). Latvice s fasetiranim ramenom poznamo iz grobov in naselbin mlajše kulture žarnih grobišč. V grobovih ruške skupine so v horizontih Ha B2 in B3.⁴ Medtem ko se latvice s poševnimi žlebiči na ustju pojavljajo že v starejši stopnji KŽG, pa sodijo latvice z gostimi navpičnimi žlebiči na ustju med njene mlajše elemente.⁵ Med latvice polkrožnih oblik, ki so znane v Podravju, lahko uvrstimo tudi latvici z rahlo klekastim obodom (t. 8: 4; 12: 2). V grobovih ruške skupine jih najdemo le v grobu 14 iz Ruš in v grobu 145 s Pobrežja.⁶ V Ormožu je bila v grobu 2 uporabljena kot žara. Ima črno premazano notranjo površino in železen obroč ob ustju (t. 8: 4). Ali je bil slednji pritrjen za okras ali ne, zaenkrat ne vemo, ker takšnega načina »okraševanja« posod ne poznamo ne v Podravju ne v drugih slovenskih najdiščih.

Od vseh najdenih latvic je bila le ena ročata (t. 9: 3). Na obeh površinah ima črn premaz, na ramenu pa je okrašena z vrezanim ornamentom in inkrustacijo. Po obliki in ornamentu jo lahko uvrstimo med tipično žarnogrobiščno keramiko Podravja.⁷ Zanj je značilna tudi skodelica na t. 24: 5, kakršne poznamo iz Sp. Radvanj, Ruš in Pobrežja. Na Pobrežju je bila v grobu 43 skupaj z iglo z malo vazasto glavico. Poznamo pa jo tudi iz gomile na Hardeku.⁸

V ruški skupini imamo primerjave tudi za enoročajne vrče na t. 13: 1; 6: 3; 8: 3. Take vrče, kot je slednji, uvršča H. Müller-Karpe v Rušah med tipične predstavnike horizonta Ha B2.⁹ Iz horizontov Ha B ruške skupine so znani vrči z visokim koničnim vratom, poudarjenim največjim obodom in vboklim dnom (t. 11: 1; 21: 1). V grobu 78 iz Ruš je bil podoben vrč najden skupaj s fibulo očalarko in harafastimi fibulami, v grobu 137, ki sodi v horizont Ha B3, pa skupaj s svitkastimi zapestnicami in latvico s fasetiranim ramenom. Poznamo ga tudi iz groba 8 na Lepi Ravni. Take vrče s poševno nažlebljenim obodom uvršča H. Müller-Karpe med tipične predstavnike horizonta Ha B3,¹⁰ to je v čas, ko se v ruški skupini pojavljajo dvoročajni vrči, ki najverjetneje nadaljujejo tradicijo vrčev z enim ročajem. Dvoročajne vrče smo v ormoškem grobišču odkrili v grobovih 6 in 14. Vrču iz groba 6 (t. 12: 1), ki ima visok koničen vrat, potlačen obel trup in omfalos na dnu, najdemo primerjave v Mariboru in v daljski skupini. Prav tam, v Rušah, Sp. Radvanju in Donji Dolini, najdemo primerjave za vrča iz groba 14 (t. 23: 4; 24: 1), ki imata visok koničen vrat, močno poudarjen največji obod in vbočeno prstanasto dno. V Rušah najdemo dvoročajan

Pril. 1: Raziskane površine v Ormožu. A-F: raziskovanje B. Perc v letih 1956-1962.
G: raziskovanje Z. Šubic leta 1966. 1-8: raziskovanje M. Tomanič-Jevremov v letih
1974-1981.

vrč v grobu 142 skupaj z britvijo, latvicami in vrčem,¹¹ kakršen je bil v ormoški nekropoli najden v grobu 7 (t. 13: 1).

Tudi amfori, pitosi in lonci z ormoškega grobišča so značilni za žarnogrobiščno keramiko Podravja. Amfori iz groba 15 (t. 25: 1), z visokim koničnim vratom in vbočnim dnom, okrašeni s tipično žarnogrobiščno motiviko, najdemo primerjave v grobovih iz Pobrežja, Hajdine in Maribora.¹²

Pitos iz groba 1 (t. 7: 3) ima koničen vrat, trebušast zaobljen obod in ravno dno. Na prehodu ramena v vrat je ornamentiran z vodoravno kaneluro in štirimi kratkimi prevrtanimi izrastki, na spodnjem delu trupa pa s plastičnim razčlenjenim rebrom. Na notranji strani ima pitos fasetirano ustje. Ornamentiranje ustja s fasetiranjem se pojavlja že v starejši stopnji KŽG, kot nam kažejo primeri iz naselbine na Brinjevi gori in z drugih najdišč, uporabljalo pa se je vse do obdobja Ha C.¹³ Oblikovne primerjave pitosu najdemo v najmlajših grobovih podravskega najdišča, pa tudi v Podonavju, predvsem v skupini Dalj.¹⁴

Keramika iz ormoškega grobišča je ornamentirana na različne načine. Pogosti so žigosani in vrezani okras, ki se pojavljajo samostojno ali v medsebojni kombinaciji. Z žigosanim okrasom je okrašen lonec iz groba 6 (t. 12: 3), v kombinaciji z vrezanim pa vrč iz groba 1 (t. 8: 3). Ta način okraševanja je značilen za ruško skupino med vso stopnjo Ha B, predvsem pa v horizontu Ha B2.¹⁵ Okras na vrču iz groba 1 je, kot rečeno, kombiniran še z vrezanim ornamentom. V tej tehniki so izdelani razni motivi: viseči šrafirani trikotniki v kombinaciji s tremi vodoravnimi linijami na ramenu vrča (t. 13: 1); enojna cikcakasta linija v kombinaciji s tremi vodoravnimi linijami na ramenu ročate latvice (t. 9: 3) ali s snopi navpičnih vrezov na ramenu in obodu miniaturnega lončka (t. 13: 5); dvojna cikcakasta linija v kombinaciji s tremi vodoravnimi linijami na ramenu miniaturnega lončka (t. 13: 3) ali z dvema vodoravnima in tremi navpičnimi linijami na ramenu in obodu amfore (t. 25: 1) ter na ramenu in obodu lonca (t. 9: 2). Ti tipični žarnogrobiščni motivi so prav pogosti na keramiki v Podravju med vso stopnjo Ha B. V vrezih ročate latvice (t. 9: 3) je ohranjena še bela inkrustacija, ki je prav tako značilna za obdobje Ha B ruške skupine.

Z vrezanim ornamentom so okrašene tudi notranje površine latvic (t. 6: 6; 19: 5; 20: 2; 23: 1). V latvici iz groba 10 (t. 20: 2) imamo enak motiv kot v latvici iz žarnogrobiščne naselbine na Ptujskem gradu.¹⁶ Okraševanje notranjih površin posod je bilo uveljavljeno v Dalju in Donji Dolini, poznamo ga tudi iz gomile na Hardeku pri Ormožu, med tem ko ga na grobiščni keramiki ruške skupine ni. V tej skupini ima nekaj posod le oznake na zunanji ali notranji površini dna.¹⁷

Pogoste so tudi kanelure in navpični žlebovi na obodu vrčev (t. 11: 1; 21: 1). Torej okras, ki je značilen za kulturo žarnih grobišč, uporabljal pa se je še na začetku obdobja Ha D. V tej tehniki so izdelani žlebovi na ustjih latvic (t. 6: 6; 11: 6; 18: 5; 20: 1; 21: 3; 23: 1; 24: 3), vdolbine na latvici iz groba 5 (t. 11: 5), vodoravne kanelure na ramenu pitosov (t. 7: 3; 22: 3) in loncev (t. 10: 6; 13: 4), aplicirane ploske okrogle bunčice na enoročajnem (t. 6: 3) in dvoročajnem vrču (t. 12: 1) ter gladka rebra (t. 7: 2; 19: 3) ali rebra z odtisi (t. 7: 3; 21: 2). Za izdelovanje odtisov na slednjih smo v ormoški bronastodobni naselbini našli ovalno glinasto ploščico z »žagasto« narezanim robom.

Okraševanje posod s ploskimi okroglimi bunčicami se v primerjavi s prej omenjenim načinom okraševanja v Podravju pojavi razmeroma pozno. Tako so okrašene nekatere posode na Lepi Ravni.¹⁸

Zelo zanimiv je okras s kositrnimi lističi.¹⁹ Z njimi so narejeni tile motivi: vodoravni liniji, kombinirani z vrsto trikotnikov (t. 22: 1–2), ali krožci (t. 6: 3), tri vodoravne linije, kombinirane s cikcakasto linijo (t. 24: 5) ali z dvema vrstama krožcev (t. 23: 4). Z vzdolžnimi linijami so okrašeni še ročaji na skodelici in dvoročajnem vrču iz groba 14 (t. 23: 4, 24: 5). Okraševanje posod s kositrnimi lističi je v ruški skupini zaenkrat neznan, čeprav so ga v obdobju Ha C, pa tudi že v obdobju Ha B, poznali skoraj v vsej Evropi. V Sloveniji je tako okraševanje znano le iz obdobja Ha C. Najbližje analogije zanj imamo v gomili na Hardeku, Podolozah, Legnu, Pošteli, kjer je v tej tehniki izdelan meander. Omenja se še iz pivolskih gomil in gomil v Radvanju.²⁰

Morda bi k slikoviti tehniki okraševanja lahko prištel črn premaz na notranjih (t. 8: 4; 19: 4; 20: 2; 23: 1) ali na obeh površinah latvic (t. 18: 1–3; 9: 3), kot ga poznamo z grobišča v Ljubljani.²¹

Kovinski predmeti, najdeni v sedmih grobovih, so dokaj številni in raznovrstni, kar v najdiščih v Podravju ni bil pogost pojav. Seveda glede na majhno število odkritih grobov ne moremo trditi, da je to značilno prav za ormoško grobišče. Med njimi izstopa grob 7, ki ima poleg keramičnih še izdelke iz bron, železa, stekla in zlata. Glede na namembnost uporabe najdb bi ta grob lahko pripisali ženi kakšnega takratnega »ormoškega veljaka«. Med ženske grobove bi lahko prištel še grobove 1, 4 in 5. V njih smo med drugim našli fibule, okraske iz spiralno zavite žice, kovinske ovratnice, obročast okras, gumb, dvojnokrižno pasno spono, jagode in vretenca.

V grobovih 9 in 14 so bili dodatki, značilni za moške grobove: igla, britev in orožje.

V grobovih 1 (t. 6: 4–5), 4 (t. 9: 4, 7; 10: 9) in 7 (t. 15: 1, 5–6; 14: 3, 2d) so bile fibule očalarke, ki so značilne za mlajšo kulturo žarnih grobišč v JV Alpah in so pogoste v grobovih ruške in ljubljanske skupine. V slednji so značilne za ženske grobove stopnje Ib, uporabljajo pa se še v stopnji II.²² V ormoškem grobišču prevladujejo velike fibule očalarke z malo osmico (t. 6: 5; 9: 7; 15: 1, 5), kakršne uvršča na Hrvaškem K. Vinski-Gasparini v fazo V. Običajno jih najdemo v depojih skupaj s trakokimerijsko konjsko opremo. V Avstriji v depojih skupine Stillfried, pri nas pa depojih iz: Rožanca, Matijevičev, Gajine pečine pri Drežniku in Šarengrada.²³ Velike fibule očalarke spadajo tudi med inventar groba iz Ostrožca pri Czinu, postavljenega v 9., 8. stol. pred n. št., skupne grobnice II iz Gomolave, datirane v 9. stol. pred n. št., grobov iz Vergine, kjer so vodilni tip 9. stol. Fibule očalarke z majhno osmico pripisujejo skupaj s spiralnimi narokvicami, kovinskimi ovratnicami, salteleoni, gumbi, obročki in drugim k noši, ki je bila značilna na prostoru med Vergino, spodnjim Podonavjem in Slovenijo v 9. in zgodnjem 8. stol. pred n. št.²⁴ Po tem soodeč bi k taki noši pripisali tudi salteleone iz grobov 4 (t. 10: 1) in 7 (t. 16: 1), gumb (t. 13: 9) ter obročke, nanizane na zvite in v ognju poškodovane bronaste žice, ki so najverjetneje deli kovinskih ovratnic (t. 17: 5).

V ženskih grobovih iz Ormoža so še zapestnice različnih oblik, narokvice in nanožnice. Spiralne narokvice (t. 6: 7; 15: 4) uvrščata H. Müller-Karpe in S. Gabrovec med tipične predstavnike horizonta Ha B3 ruške skupine.²⁵ Za ploščato zapestnico s tremi rebri iz groba 7 (t. 17: 1) v ruški skupini ne najdemo nobenih primerjav, pač pa primerjave najdemo na ljubljanskem grobišču. Podobni zapestnici sta v grobu 178 stopnje IIb skupaj s sodčasto žaro, okrašeno s posameznimi plastičnimi buncicami.²⁶

Masivne bronaste sklenjene zapestnice iz Ormoža (t. 10: 5; 15: 3), so ornamentirane z graviranimi prečnimi in poševnimi črticami po zunanji površini. V Podravju so bile take zapestnice, le z drugačnim okrasom, najdene v grobovih 3 in 5 iz Lepe Ravne na Pošteli in v Mariboru. Pojavljajo se tudi na Rifniku, Vačah, v Mengšu, Golobinjku pri Šentjerneju, Šmihelu pod Nanosom ter na ljubljanskem grobišču, v grobovih stopnje Ia, Ib in IIIa. Običajno se pojavljajo skupaj z bronastimi dvozankastimi ločnimi fibulami. Na Hrvaškem jih najdemo v depojih faze V iz Ciglenika in Šarengrada. V slednjem skupaj s trakokimerijsko konjsko opremo, velikimi fibulami očalarkami, železnimi sklenjenimi zapestnicami in nanožnicami.²⁷ V istem depoju ter v grobu iz Sotina, imamo primerjave sedlastim nanožnicam na t. 7: 1; 10: 2-3; 15: 2.²⁸ Podobno ornamentirane kot ormoške so nanožnice iz depoja Celldömölk na Madžarskem, ki sodi v horizont Ha B2.²⁹

V grobu 7 iz Ormoža so tudi odprti narebreni obročki z nazaj zavrtimi ožjimi konci (t. 15: 7; 14: 2c) iz tanke bronaste pločevine. Kakšno funkcijo so imeli, zaenkrat ne vemo. Če bi pripadali diademu, ki je krasil glavo žene, bi jih morda lahko primerjali z deli diadema iz depoja v Šarengradu in groba 202 iz vukovarskega grobišča.³⁰

Grob 7 v Ormožu je imel dvojnokrižno pasno spano, okrašeno s tipično ornamentiko kulture žarnih grobišč (t. 16: 2). Dvojnokrižne pasne spono so pogoste v grobovih ljubljanske skupine, kjer so značilne za moške grobove stopnje Ib, čeprav so posamezne nosili še v zgodnji II. stopnji.³¹

Žena, pokopana v grobu 7, pa ni nosila le nakita iz bronu, ampak tudi iz železa, stekla in zlata. Iz stekla je bila izdelana jagoda svitkaste oblike (t. 16: 5), kakršno najdemo na ljubljanskem grobišču v grobu 316, skupaj z dvojnokrižno pasno spono in fibulo očalarko.³² V najdiščih iz tega časa zaenkrat ne najdemo primerjav zlatim jagodam rahlo bikonične oblike (t. 16: 6). Jagode so najverjetneje takratni prebivalci Ormoža naredili kar sami iz zlata, ki so ga pridobili iz reke Drave, na kar nas opozarja tudi neobdelana kroglica zlata iz istega groba.

Tudi nakit iz železa pripada isti vrsti noše. Iz železa so izdelane spiralne narokvice, sklenjeni zapestnici in ovratnici rombičnega preseka (t. 14: 1; 8 4). V Podravju je bila železna ovratnica odkrita v grobu 140 iz Ruš in v gomili 9 iz Legna. Najdene so bile tudi v grobovih na ljubljanskem grobišču, kjer so jih pričeli nositi že v stopnji Ib, nosili pa so jih še v stopnjah III a in b.³³

Tudi železnim sklenjenim zapestnicam na t. 14: 2 najdemo primerjave v Podravju. V grobu 1 iz Lepe Ravne na Pošteli sta bili skupaj z železno vozlasto fibulo variante 2c. Znane so tudi iz depoja v Šarengradu in iz grobov ljubljanske skupine, kjer se sklenjene železne zapestnice prvič pojavijo v grobovih stopnje Ib, v uporabi pa so še v stopnji III a.³⁴

V podravskih najdiščih zaenkrat ne najdemo primerjave železnim spiralnim narokvicam (t. 14: 2), pač pa jih imamo v novomeškem in ljubljanskem grobišču. V grobu 64 iz Ljubljane, ki sodi v stopnjo Ib, so bile skupaj s fibulo očalarko z osmico, iglo z majhno vazasto glavico in bronasto ovratnico, v grobu 212 stopnje III a pa skupaj z železnimi ovratnicami.³⁵

V moških grobovih na ormoškem grobišču so najdene: britev, nož, igla in orožje. Britve so pogoste v grobovih ruške skupine, in to od najstarejših do najmlajših variant. Najdemo jih tudi na ljubljanskem grobišču, kjer so tipične za moške grobove stopnje Ib, v Dobovi v grobovih stopnje IV, ter v Škocjanu in Kobaridu. Mlajše variante, med katere lahko prištejemo britev iz Ormoža (t. 24: 4), imajo grbo pomaknjeno k ročaju in so tipične za horizont Ha B3.³⁶

V Ormožu je bil v grobu 9 pokopan vojščak, saj je imel v grob položeno bronasto sekiro z zlitimi plavutmi (t. 18: 4) in sulično ost (t. 19: 1). Orožje je bilo razlomljeno in pozneje poškodovano od ognja. Uničevanje orožja pred polaganjem v grob je bilo značilno za čas kulture žarnih grobišč. V ruški skupini poznamo orožje le v posameznih primerih iz Maribora, na ljubljanskem grobišču pa le iz groba 39, ki je uvrščen v stopnjo IIa. Tudi v Dobovi je orožje znano le iz groba 69. Več grobov z orožjem poznamo iz nekropole v Veliki Gorici, ki jo je K. Vinski-Gasparini postavila v stopnjo IV. Sekiri iz Ormoža najdemo primerjave na avstrijskem Koroškem, v gomili K na Bregu, ter v Kleinkleinu, v grobovih faze I po C. Dobiatu, npr. iz 17. gomile iz Forstwalda, ki je ena izmed najstarejših v tamkajšnji nekropoli.³⁷ Razen v grobovih so se take sekire nahajale tudi v depojih. Na Hrvaškem v depozu Selci Petrijevački faze IV po K. Vinski-Gasparini, v Avstriji pa v depozu skupine Stillfried, skupaj z deli trakokimerijske konjske opreme.³⁸

Iz danih primerjav vidimo, da imamo v ormoškem grobišču keramične posode, ki so pogoste med žarnogrobiščno keramiko ruške oziroma mariborsko-ruške skupine, uporabljali pa so jih v nekaterih podravske najdiščih še v starejši železni dobi. Med njimi so keramične oblike, ki so bile v uporabi med celotnim obdobjem Ha B, pa tudi take kot dvoročajni vrči, ki so značilni le za horizont Ha B3. Za ruško oziroma mariborsko-ruško skupino so značilni tudi okrasni posod v ormoškem grobišču. Okrašene so bile namreč z žigosanim, vrezanim ali plastičnim ornamentom. V tem kulturnem krogu je okraševanje s plastičnimi okroglimi bunčicami redkejšo. Na keramiki iz ormoških grobov pa so evidentne tudi nekatere novosti, ki jih zaznamo prvič na grobiščni keramiki ruške skupine. Mednje lahko uvrstimo premazovanje posod s črno barvo, okraševanje notranjih površin posod, zaznamovanje zunanje površine, pritrjevanje kovinskega obroča na ustje posode in okraševanje posod s kositrnimi lističi. Z njimi so izdelane vodoravne in navpične črte, cikcakaste linije, trikotniki in krožci, skratka okras, ki so pogosti na posodah ruške skupine. Tem lahko dodamo še uporabo stekla in zlata in novosti med kovinskimi izdelki: pojav dvojnokrižne pasne sponse, velikih fibul očalark, ploščate zapestnice s tremi rebri, obročkov, nanizanih na žice – kovinske ovratnice, odprtih obročkov z zoženimi konci, nanožnic in navsezadnje železne izdelke ter s tem tudi večjo rabo železa. Slednje je bilo doslej v Podravju izpričano le z maloštevilnimi pridatki v grobovih 21, 31, 70 in 140 iz Ruš, s pridatki iz žganega groba na Lepi Ravni s Poštele ter s skromnimi ostanki iz Maribora.³⁹

Najdbe iz ormoških grobov imajo poleg navezav v ruški, oziroma mariborsko-ruški skupini, veliko skupnega z najdbami iz žganih planih grobov na Lepi Ravni iz Poštele. Prav v teh, ki so verjetno sočasni z nekaterimi ormoškimi grobovi, najdemo primerjave za nekatere keramične izdelke in masivne bronaste ter sklenjene železne zapestnice. Medtem ko se take keramične posode nahajajo že v ruški oziroma mariborsko-ruški skupini, pa v tej skupini ni sklenjenih železnih zapestnic.

Najdbe iz ormoškega grobišča imajo v Sloveniji veliko skupnega tudi z ljubljansko skupino, na jugovzhodu s skupino Donja Dolina in z najdišči v Podonavju, predvsem s IV. in V. fazo skupine Dalj. Povezave z ljubljanskim grobiščem najdemo predvsem pri kovinskih izdelkih: masivnimi in ploščatimi bronastimi zapestnicami s tremi rebri in z vsemi železnimi predmeti, ki sodijo v stopnjo IIb. S skupino Dalj ima razen s keramičnimi izdelki povezave še z velikimi fibulami očalarkami z majhno osmico, sedlastimi nanožnicami ter masivnimi bronastimi in sklenjenimi železnimi zapestnicami, ki so bile navadno najdene v depojih skupaj s trakokimerijsko konjsko opremo.

Po najdbah sodeč, predvsem pa po uporabi železa, nekaterih izdelkov iz bronu in dvoročajnih vrčev bi lahko nekatere grobove iz ormoškega grobišča pripisali horizontu Ha B2, druge pa horizontu Ha B3. V grobovih 2 in 7 se pojavlja nakit iz železa, kar bi kazalo na to, da gre za mlajše grobove v tem časovnem okviru. Tako bi lahko grobove 1, 2, 4, 6, 7 in 14 iz Ormoža pripisali horizontu Ha B3 ruške oziroma mariborsko-ruške skupine, to je prehodni stopnji, ki zajema konec žarnogrobiščne kulture in pričetek starejše železne dobe na Štajerskem.

¹ B. Perc, *Arh. vest.* 13-14, 1962-1963, 376 ss, pril. 1.

² S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.*, n. v. 1, 1965, 22 ss; isti, v: *Arheološka najdišča Slovenije* (1975) 320.

³ M. Tomanič-Jevremov, *Var. spom.* 21, 1977, 178 ss. Izkopavanja sta finančno omogočili SO in TKS Ormož, za kar se jima na tem mestu najlepše zahvaljujem.

⁴ S. Pahič, *Pobrežje*, Katalogi in monografije 6 (1972) 51 - razširjenost skodel na grobišču, t. 13: 10 (odslej *Pobrežje*); H. Müller-Karpe, *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen, Römisch-Germanische Forschungen* 22 (1959) (odslej *Chronologie*) t. 113: F-3 - v Rušah, v grobu 137 stopnje Ha B3, skupaj s spiralnimi narokvicami; M. Jerman, *Arh. vest.* 27, 1976, 185, op. 14-17, s primerjavami iz drugih najdišč, t. 3: 6. V Dobovi v grobovih stopnje III in IV; J. Dular, *Arh. vest.* 29, 1978, 36 ss, kombinacijska tabela; F. Stare, *Dobova*, Posavski muzej Brežice 2 (1975) t. 16: 12; 56: 5; 57: 6.

⁵ S. Pahič, *Pobrežje*, t. 3: 7, v grobu 15 b iz obdobja Ha B2. Znane so tudi v naselbini na Ptujskem gradu: J. Korošec, *Prazgodovinska naselbina na Ptujskem gradu*, Dela 1. razr. SAZU 6 (1951) t.: sl. 32 (odslej *Ptujski grad*); v naselbini iz Gornje Radgone: I. Horvat-Šavel, *Arh. vest.* 32, 1981, 294, t. 1: 13; v naselbini na Brinjevi gori v plasti 4: D. Oman, *Arh. vest.* 32, 1981, 151, t. 30: 2. Na Hrvatskem v fazi IV in V: K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj* (1973) 153 ss, t. 101: 8-9 (Treščerovac) (odslej *Kultura polja sa žarama*); N. Majnarić-Pandžić, v: *Arheološka istraživanja na karlovačkom i sisačkom području*, Izd. Hrv. arh. dr. 10 (1986) 29 ss, sl. 5: 2-3; V. Hoffiller, *Corpus vasorum antiquorum, Yougoslavie fasc.* 2, pl. 29: 3; 31: 7-8; 32: 3.

⁶ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 108: G-1; S. Pahič, *Pobrežje*, t. 28: 7.

⁷ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 115: B-grob 147 iz horizonta Ha B3 (Ruše), t. 117: 26 (Radvanje); 120: 2, 8, 12 (Maribor).

⁸ S. Pahič, *Pobrežje*, t. 10: 8; 29: 10; isti, *Časop. zgod. narodop. n. v.* 4, 1968, t. 5: 23 (Sp. Radvanje); isti, *Drugo žarno grobišče v*

Rušah, Razprave 1. razr. SAZU 4/3 (1957) 47, op. 42 s primerjavami iz drugih najdišč v Podravju, t. 4: 3 (odslej *Ruše*); isti, *Arh. vest.* 17, 1966, 109 ss, t. 1: 2 (Hardek); H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 110: D-1 (Ruše); 117: 2 (Radvanje); 119: 1, 4, 7, 13 (Maribor).

⁹ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 214, sl. 51: 14.

¹⁰ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 222, sl. 59: 29, t. 112: A-4; 113: F-4.

¹¹ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 222, sl. 59: 27, 31, t. 113: D (Ruše); 117: 27 (Sp. Radvanje); 120: 25, 34 (Maribor); Z. Marić jih v Donji Dolini prišteva med tipične predstavnike faze IIb, čeprav so v uporabi že v fazi IIa: Z. Marić, *Gl. Zem. muz.* 19, 1964, 36 ss, t. 12: 6.

¹² S. Pahič, *Pobrežje*, t. 12: 4; 17: 1; H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 117: 24, 35 (Hajdina); 120: 21; 122: 11, 20 (Maribor).

¹³ V naselbini na Brinjevi gori se pojavlja v prvih dveh slojih: S. Pahič, *Arh. vest.* 32, 1981, 118, op. 192 in 193, kjer navaja širše primerjave; D. Oman, *Arh. vest.* 32, 149, op. 20-23, 25-28, kjer navaja širše primerjave.

¹⁴ S. Pahič, *Ruše*, 41 ss, 62, t. 10: 2; isti, *Pobrežje*, t. 31: 7; isti, *Časop. zgod. narodop.* 10, 1974, 44 ss, t. 5: 1; H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 109: K; glej tudi M. Strmčnik-Gulič, *Arh. vest.* 30, 1979, 117 ss, t. 3: 1. V. Hoffiller (op. 5) pl. 3: 5; 4: 4 (Dalj).

¹⁵ S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.* 10, 53 ss, op. 161-170, kjer govori avtor o tehnični izdelavi tega ornamenta in daje široke primerjave za njegovo časovno in geografsko razprostranjenost.

¹⁶ J. Korošec, *Ptujski grad*, t.: sl. 214.

¹⁷ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 116: 48 (Hajdina); 119: 32 (Maribor).

¹⁸ S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.* 10, 50 ss, t. 5: 1 in 6: 2 z nadaljnjimi primerjavami v opombah 144 in 145.

¹⁹ Po kvalitativni analizi vzorca teh aplikacij, ki jo je izdelal Inštitut Borisa Kidriča v Ljubljani, so sestavljene takole: glavna komponenta je kositer s primesmi cinka, srebra, bakra, bizmuta, svinca, magnezija, fosforja, mangana in silicija. Za navedene podatke se zahvaljujem dipl. ing. Nadi Sedlarjevi.

- ²⁰ S. Pahič, *Arh. vest.* 17, 1966, 113, t. 1: 3; isti, *Časop. zgod. narodop.* 10, 1974, 30; isti, *ib.* 4, 1968, 31, 34, op. 137; M. Tomanič-Jevremov, *Ptujski zbor.* 4, 1975, 110 ss, t. 1: 8; M. Strmčnik-Gulič, *Arh. vest.* 30, 1979, 119, t. 20: 1; glej tudi S. Gabrovec, *Arh. vest.* 19, 1968, 171 ss, op. 59–81, v navedenimi širšimi primerjavami in citirano literaturo.
- ²¹ I. Puš, *Arh. vest.* 27, 1976, 124 ss; D. Hadži in F. Cvek, *Arh. vest.* 27, 1976, 128 ss.
- ²² S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 342 ss, razpredelnica 1.
- ²³ K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama* (op. 5) 164 ss, sl. 6: 18, t. 129: 12–13 (depo Matijevići), t. 131: 22–23 (depo Šarengrad), t. 128: 1 (depo Gajina pečina kod Drežnika); ista, v: *Praist. jugosl. zem. 4, Bronzano doba* (1983) 599 ss, t. 96: 7–8; Z. Vinski, K. Vinski-Gasparini, *Arh. rad. raspr.* 2, 1962, 270, 273, t. 1: 7, 15; R. Pittioni, *Urgeschichte des österreichischen Raumes* (1954) 493, 495, sl. 353: 6–7; 355: 5–6 (depo Haslau-Regelsbrunn, skupaj z deli trakokimerijske konjske opreme); H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 143: 3, 4, 9, 10; J. Todorović, *Katalog praistorijskih metalnih predmeta* (1971) 25 ss, t. 16: 2; 85: 25.
- ²⁴ L. Teržan, *Arch. Jugosl.* 24, 1987, 8 ss, sl. 1: 3; 4: 8; N. Tasić, *Arch. Jugosl.* 13, 1972, 27 ss, t. 5: 14–15; 6: 16–19; isti, *Rad vojvod. muz.* 21–22, 1972–1973, 103 ss, sl. 56; 79; 80; isti, *Materijali* 19, 1981, 48 ss, t. 6; B. Raunig, *Gl. Zem. muz.* 37, 1982, 1 ss, t. 2: 1.
- ²⁵ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 124, 222, sl. 59: 11, t. 110: E-1, 2; 113: F-1, 2 (Ruše); 118: 40–41 (Maribor); S. Gabrovec, v: *Praist. jugosl. zem. 4, Bronzano doba* (1983) 54 ss, sl. 6: 26.
- ²⁶ I. Puš, *Žarnogrobiščna nekropola na dvo-rišču SAZU v Ljubljani*, Razprave 1. razr. SAZU 7/1 (1971) t. 30: 8, 9. (odslej Ljubljana I).
- ²⁷ S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.* 10, 58 ss, t. 6: 11, 12; 7: 7, 8 in op. 213, kjer govori o taki zapestnici iz Maribora; H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 118: 42; A. Bolta, *Arh. vest.* 7, 1956, 261, t. 5: 102–103; F. Stare, *Ilirske najdbe železne dobe v Ljubljani*, Dela 1. razr. SAZU 9 (1954) 91 ss, t. 69: 1; I. Puš, *Ljubljana I*, 94, t. 24: 4; 40: 5; S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 338 ss, razpredelnica 1, sl. 4, t. 11: 1–2 (Golobinjek pri Šentjerneju); isti, *Kamniški zbor.* 10, 1965, 95 ss, t. 3: 6; 8: 9; 6: 2–4, 12, 13 (Mengeš); F. Stare, *Vače*, Arheološki katalogi Slovenije 1 (1955) 42 ss, t. 71: 8, 10; M. Guštin, *Notranjska*, Katalogi in monografije 17 (1979) t. 42: 4–7; 44: 1–2; 66: 9–11; 67: 1, 2, 4–5; K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama*, 164 ss, t. 126: A–2 (Ciglenik); 130: B; 131 (Šarengrad).
- ²⁸ K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama*, t. 131: 11–12 (Šarengrad); Z. Vinski, K. Vinski-Gasparini, *Arh. rad. raspr.* 2, 1962, 278, t. 5: 68, 69.
- ²⁹ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, t. 141: A–6–14.
- ³⁰ K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama*, 164 ss, t. 125: 11 (Vukovar – Lijeva bara); 131: 13–14 (Šarengrad).
- ³¹ S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 342 ss, razpredelnica 1 in sl. 3.
- ³² I. Puš, *Prazgodovinsko žarno grobišče v Ljubljani*, Razprave 1. razr. SAZU 13/2 (1982) 73 ss, t. 25: 8; 43: 18.
- ³³ M. Strmčnik-Gulič, *Arh. vest.* 30, 1979, 121, t. 7: 5; H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 116; S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 338 ss, razpredelnica 1 in sl. 4.
- ³⁴ S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.* 10, 1974, 59, t. 5: 8–9; S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 338 ss, razpredelnica 1; K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama*, 164 ss, t. 131: 25.
- ³⁵ F. Stare, *Ilirske najdbe* (op. 27) 94, t. 55: 3; S. Gabrovec, *Arh. vest.* 24, 1973, 338 ss, razpredelnica 1; I. Puš, *Ljubljana I*, 91 ss, t. 38: 7; 39: 3; T. Knez, *Arh. vest.* 35, 1984, 121, t. 4: 7.
- ³⁶ H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 125.
- ³⁷ C. Dobiati, *Das hallstattzeitliche Gräberfeld von Kleinklein und seine Keramik*, Schild von Steier. Beiheft 1 (1980) 143, t. 34: 13; 49: 3; 107: 2.
- ³⁸ R. Pittioni, *Urgeschichte des österreichischen Raumes* (1954) 497, sl. 356: 11 (v depoju Stillfried, skupaj z deli trakokimerijske konjske opreme); K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama*, t. 107: A–12 (Selci Petrijevački).
- ³⁹ S. Pahič, *Časop. zgod. narodop.* 10, 1974, 59 ss, op. 218, 219, t. 5: 8–9; H. Müller-Karpe, *Chronologie*, 116.

Zusammenfassung

In dem Aufsatz veröffentlicht die Autorin die Funde aus den zwanzig Gräbern (Taf. 1), die im Jahr 1974³ etwa 100 Meter westlich vom Wall der vorgeschichtlichen Siedlung in Ormož entdeckt worden sind (Beil. 1: 1). Die Gräber, die zur Siedlung gehörten, lagen nur 20 bis 30 cm unter der heutigen Erdoberfläche. Die Grabgruben waren in die gelbe lehmige Erde eingegraben und waren mit keinem Material belegt. In den Gräbern 15, 16, 18, 19 und 20 waren die Knochen direkt in die Grabgrube deponiert, in anderen Gräbern befanden sie sich in verschiedenen Gefäßen (Taf. 2–5).

Einen beträchtlichen Teil der Grabbeigaben umfaßt die Keramik, derer Formen typisch für die Ruše-Gruppe der Urnenfelderkultur sind^{4–10, 12, 14}. Darunter findet man einige, in der gesamten Ha B-Periode gebrauchte Formen, neben den Formen, die nur für die Stufe Ha B 3 charakteristisch sind¹¹, wie z. B. die Zweihenkelkrüge (Taf. 12: 1; 23: 4; 24: 1). Für die Ruše-Gruppe ist auch die Ornamentik der Keramik typisch.^{13, 15} Die Gefäße waren mit gestempelten, eingeritzten oder plastisch gestalteten Ornamenten versehen. Das Verzieren durch eine umlaufende Reihe runder plastischer Warzen (Taf. 6: 6; 12: 1) ist in diesem Kulturkreis seltener vorhanden¹⁸. Bei der in den Gräbern aus Ormož gefundenen Keramik sind unverkennbar auch einige Neuheiten, die bei der Grabkeramik der Ruše-Gruppe zum erstenmal vermerkt worden sind. Darunter kann man das Bestreichen der Gefäße mit schwarzer Farbe, das Verzieren innerer (Taf. 6: ; 19: 5; 20: 2; 23: 1) und das Kennzeichnen äußerer Gefäßoberflächen (Taf. 18: 6), die Befestigung eines metallenen Reifens (Taf. 8: 4) an die Gefäßmündung und das Verzieren der Gefäße durch Zinnblätter¹⁹ (Taf. 6: 3; 22: 1, 2; 23: 4; 24: 5) erwähnen. Mit diesen wurden waagerechte, senkrechte und die Zickzacklinien, Dreiecke und Kreise ausgearbeitet, alles Ornamente, die an den Gefäßen der Ruše-Gruppe häufig vorkommen. Dazu kommen noch der Gebrauch des Glases und des Goldes, sowie die Neuheiten unter den Metallgegenständen: der doppelkreuzförmige Gürtelhaken (Taf. 16: 2), große Brillenfibern (Taf. 6: 5; 9: 7; 15: 1,5), flache Armringe mit drei Rippen (Taf. 17: 1), auf Draht aufgereichte Ringe (Taf. 17: 5), offene Ringe mit verjüngten Enden, Fußringe (Taf. 7: 1; 20: 2, 3; 15: 2) und nicht zuletzt die Eisengegenstände (Taf. 14: 1, 2; 8: 4), die von einem größeren Gebrauch des Eisens zeugen. Davon zeugten bisher im Dravagebiet nur einige wenige Beigaben in den Gräbern 21, 31, 70 und 140 aus Ruše, die Beigaben aus dem Brandgrab auf Lepa Ravna unter Poštela und die bescheidenen Fundreste aus Maribor³⁹.

Die Funde aus den Ormož-Gräbern haben, ausgenommen der Ruše-Gruppe,^{4–16, 22, 25, 33, 36} viel Gemeinsames mit den Funden aus den Flachbrandgräbern auf Lepa Ravna unter Poštela.^{14, 18, 20, 27, 34} Gerade in diesen, die vermutlich gleichzeitig mit einigen der Ormož-Gräber sind, kann man Vergleiche für einige keramische Gegenstände, sowie für massive bronzene²⁷ und geschlossene eiserne Armringe finden.³⁴ Während solche keramische Gefäße bereits in der Ruše-Gruppe aufkommen, gibt es in dieser Gruppe keine geschlossenen eisernen Armringe.

Vergleichsstücke für bestimmte Funde aus dem Gräberfeld in Ormož kann man in Slowenien auch in der Ljubljana-Gruppe^{21, 22, 26, 27, 31, 33–35}, im Südosten in der Donja Dolina-Gruppe¹¹ und im Donauebiet vor allem in den Phasen IV und V der Dalj-Gruppe^{5, 14, 20, 23, 27, 28, 30, 34, 38} finden. Was das Gräberfeld von Ljubljana betrifft, kann man an erster Stelle die Vergleiche mit Metallerzeugnissen ziehen: mit massiven bronzene²⁷ und flachen Armringen mit drei Rippen und mit allen eisernen^{34, 35} Gegenständen, die zur Stufe II b gehören. Mit der Dalj-Gruppe finden wir Vergleiche außer bei den keramischen Gegenständen^{5, 14} noch in den großen Brillenfibern mit kleinen Achterschleifen,²³ Schaukelfußringen,²⁸ sowie in massiven bronzene²⁷ und geschlossenen eisernen Armringen,³⁴ die in den Depotfunden üblicherweise zusammen mit dem thrako-kimmerischen Pferdegeschirr vorkommen.

Den Funden nach, vor allem aber nach dem Einsatz von Gegenständen aus Eisen, nach einigen bronzene Beigaben und Zweihenkelkrügen, könnte man einige Gräber aus dem Gräberfeld in Ormož der Stufe Ha B 2, die anderen aber der Stufe Ha B 3 zuordnen. In den Gräbern 2 und 7 kamen die Schmuckstücke aus Eisen vor, was ein Hinweis sein könnte, daß es sich um jüngere Gräber aus diesem Zeitraum handelt. Somit könnte man die Ormož-Gräber 1, 2, 4, 6, 7 und 14 der Stufe Ha B 3 der Ruše-Gruppe zuschreiben, d. h., der Übergangsstufe, die das Ende der Urnenfelderkultur und den Anfang der älteren Eisenzeit in Štajersko umfaßt.